

Naročnina 120 din. Četiri leta 16 din. Izven
celo leto 120 din. Inzerati ali oznanila se
računajo po dogovoru; pri večkratnem
inzeriranju primeren popust. Upravništvo
sprejema naročnino, inzerate in reklamacije.
Telefon interurban št. 113.

Ljubljana.

TRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.

Nezapriete reklamacije so poštnine proste.
Telefon interurban št. 113.

102 - let

Maribor, dne 10. septembra 1928.

Letnik XV.

I. Vesenjaki:

O novih taksah.

V svrhu kritja izdatkov iz državnega proračuna je finančni minister dal najprej po vladni večini skleniti linearno povišanje — ne izjednačenje! — direktnih davkov. Znano je, da je pri tem posebno neprimerno prizadet plačevalec zemljiškega davka, ker se ni izvršila prav nobena reforma tega davka, ki bi odgovarjala modernim davčnim zahtevam in dejanskim potrebam. Minister dr. Stojadinovič pričakuje od teh povišanj direktnih davkov okroglo 500 milijonov, dejansko bo dobil seveda več, ako mu organi izvajajo zakon s točnostjo in rigoroznostjo, kakor je običajna pri nas.

Toda ta povišanja mu za kritje dosedaj v proračunu predvidenih — ne bom na tem mestu zasledoval: v koliko opravičenih in v koliko neopravičenih — izdatkov ne zadostujejo, da bi dosegel približno ravnovesje; zato je posegel še po drugem glavnem viru: po taksah in pristojbinah ter jih po večini prav radikalno povišal, nekatere pa prav temeljito v breme davkoplačevalcev izpremenil.

Kakor pri direktnih davkih, so tudi pri pristojbinah in taksah povišanja enostavno pretežno linearna in sicer predlaga finančni minister večinoma štirikratna, odnosno petkratna povišanja dosedanjih postavk.

Običajno je v finančni vedi naziranje, da so pristojbine nekaka odškodnina, odnosno plačilo za posebej posameznikom izvršena dela, ali so dajatve, izvirajoče iz tega, da posameznik izzove posebno delo drž. organov, bodisi politično-administrativnih, bodisi sodnijskih ali drugih. Ta značaj je zakon o taksah in pristojbinah pri nas docela izgubil; kajti v naši državi predstavlja zakon o taksah in pristojbinah pravzaprav le ogromno sesalko, s katero fiskus pumpa iz žepov državljanov dohodke v državno blagajno. Zato vsebuje zakon tudi celo vrsto obremenitev in dajatev, ki v svojem bistvu niso nič drugega, kakor direktni in indirektni davki v drugi obliki. Vse te dajatve se sedaj še poostrijo in pomnožijo. Semkaj štejemo n. pr. takse na vozila, prireditve, plakate, na gostilniške račune in celo vrsta enakih.

Velika senčna stran načina pridobivanja državnih dohodkov leži v dejstvu, da prevladujejo indirektna dajatve in da te dajatve nesorazmerno zadenejo revnejše sloje bolj, kakor pa imovite državljane. To ni le socialna krivica, temveč je tudi proti naši ustavi, ki določa za državljane progresivnost dajatev.

Novi zakonski predlog še tudi razširja realne koncesije, katerih pred razširjenju posameznih določb taks tega zakona v Sloveniji, izvzeto par lekarn, sploh nismo več poznali. Te tudi niso v duhu modernega gospodarskega razvoja, ne spadajo v naš celotni pravni red ter motijo našega ljudstva pojmovanje. Take vrste določba je taksa o pravici točenja pijače, ki se torej veže na hišo.

Prav orientalska je tudi praksa, da se določajo povsod naravnost uničujoče kazni in sicer na ta način, da se najprej zahteva dvakratna do petkratna taksa, povrh pa še diktira posebna globa, ki gre od stotin v tisoče in tisoče dinarjev. Pred vsem bi pač moral obveljati princip, da država ne trpi škode, da se torej iztirja osnovna, zakonska pristojbina, zraven pa krivcu pridenejo stroški, katere je državna administracija po očitni krivdi državljanu imela pri poslovanju. Gotovo pa je neprimerno, ako se brezobzirno, je-li posameznik imel namen ali ne, diktira večkratna taksa in kazen, kajti tudi za očitne delikte velja načelo, da se za en delikt izreče le ena kazen.

Skrajno neumestna so tudi določila, da se akt stavi v arhiv, da se ga sploh ne vzame v pretres, niti se ga vrne stranki, ako taksa ni plačana ali ni pravilno plačana. Sicer se naj to prakticira le po srbijskih krajih, toda dejansko se je isto posebej po vedno se množečih srbijskih uradnih začelo prakticirati tudi pri nas. Povrh pa še pregoreči nekateri naši gospodje tudi že postopajo v posameznih slučajih tako. Stranko naj bi se vsaj opozorilo in za to opozorilo bi naj plačala magari minimalni poslovni strošek, ali najbolje bi pač bilo, da se zahteva taksa ob rešitvi.

Posebno kuriozno pri novem predlogu je tudi, da lahko doletijo globalne kazni uradnike. Ne vem, čemu imajo drž. uradniki svojo pragmatiko in svoj disciplinarni red, ki itak omogočuje denarne kazni, odškodnino in v nemalo slučajih izgubo službe in penzije, ako se tukaj diktirajo še posebne kazni? Teh »dobrot« je pač ne samo preveč, temveč postajajo simptomatične in karakteristične za mišljenje in pojmovanje zakonodajalca! Ravno isto velja seveda tudi za slučaje, kjer se diktira kazen in nalaga odgovornost občinskim samoupravnim — neplačanim funkcionarjem. Ali bodo res morali vse občinski funkcionarji postati nekakšni davčni sluge in eksekutorji finančnega ministra?!

Zanimivo je pri novem predlogu dejstvo, da so v glavnem povišane vse takse, ki so razširjene na celo državo in ne tako splošne one, ki veljajo le za srbijske

kraje. Je to tudi zopet neka koncesija zastopnikom srbijskih krajev, kakor smo jo doživeli ob priliki povišanja direktnih davkov posebno pri zemljarini z boni?!

Prav posebne paznosti in kritike pa zaslužijo v predlogu določbe o pristojbinah pri prenosih. Tukaj je nekaj neverjetnih določb, ki ne kažejo ne logike, ne sistema.

Pred vsem se poviša pristojbina (desetek) pri nakupu in prodaji premičnin od 1% na 2%, pri nepremičninah pa od 5% na 6%. Kot vrednost pa se določa prometna vrednost, odnosno katastralna vrednost. Ako pri prijavi pristojna oblast dvomi, ali je res naznačena pravilna vrednost, potem lahko naloži občinskemu uradu, da mora tekom 10 dni presoditi in poročati.

Toda to še ni vse! Naravnost kot unicum zakonodaje se mora označiti določba, da plačata kupec in prodajalec stroške posebne komisije in še dvojno pristojbino, povrh vsega pa še 100 din. do 50.000 din. kazni, ako je med navedbo kupca in cenilne komisije diferenca za 15% ali več, če pa je razlika le 5 do 15%, potem plačata kupec in prodajalec le komisijonelne stroške in doplačata takso od razlike. Če bi obč. predstojnik in odbornik ne hotela podati stvarnega poročila, nosita v vsakem slučaju stroške za komisijo.

Nadaljni unicum je, da se od ustmeno sklenjenih pogodb ne plača pristojbina, ako pa kdo pismeno pogodbo sklene in prijavi, pa ne pride do izvršitve, plačata kupec in prodajalec vsak polovico pristojbine, ne oziraje se, kdo in kakšne okoliščine so zakrivila, da se pogodba ni izvršila in kupec ni prišel v dejansko uživanje, odnosno lastnino iz pogodbe izvirajočih pravic. Po domače se to pravi: verižniki s posestvi bodo prosti, drugi pa ne, pa če se razdere pogodba brez njihove krivde! Vprašam: ali je sploh logično, pametno, da zakonodajalec zahteva prenosninske pristojbine poprej, predno se prenos realizira?

Je še cela vrsta drugih splošnih nedostatkov in krivic ter nelogičnosti, ne samo takoiimenovanih »trdot« v tem zakonskem predlogu, a že navedene kažejo, kako pomanjkljivo in površno je sestavljen ta predlog in kakšen brezobziren fiskalni duh veje iz njega. Samoumevno je torej, da si bomo pri bližajoči se razpravi ta zakonski načrt temeljito pogledali! Od čuta pravičnosti in čuta odgovornosti za ekonomske in socialni razvoj od strani večine pa je odvisno, v kolikor bodo imela naša dokazovanja in predlogi uspeha.

Politični položaj.

Kaj je potrebno za sporazum? Na vsa prizadevanja vlade in radikalne stranke, da bi razbila proticentralistično opozicijo ter z malenkostnimi koncesijami ali pa celo s prevaro odcepila od nje posamezne stranke in skupine, odgovarja zagrebški »Obzor« tako-le: »Ni ga resnega in patriotskega človeka, ki bi pristajal na centralizem in podpiral današnji velesrbski režim. Takega človeka ni ne med Slovenci, ne med muslimani in ne med Hrvati. Smatramo, da bodo to tudi radikali uvideli in da bodo opustili svojo brezuspešno igro. Radikali pač lahko najdejo v vsakem mestu nekaj štreberjev, ki se vpisujejo v radikale, da dobe kakšne dobave ali pa kakšno koncesijo, to je pa tudi vse. Na resno izpremembo v notranji politiki je mogoče računati še le tedaj, če srbijsanci izpremene nazore in svojo politiko in sicer ne samo radikalna stranka, ampak tudi dvor in »bela roka« in diplomacija in Narodna banka in žurnalistika in ministrstva, in kadar bo v Belgradu dožorela misel, da mi prečani nismo »osvojeni kraji« in kadar bodo pripravljeni z nami deliti oblast. Mi prav dobro vemo, da v Belgradu vedno zatrjujejo, da so pripravljeni za sporazum, toda oni da niso sigurni, če so Hrvati in Slovenci zaj to državo. Za tako državo res niso navdušeni, a Hrvati in Slovenci so dokazali, da so za Jugoslavijo, v kateri bi bili vsi trije narodi ravnopravni. Hrvatska zajednica in Slovenska ljudska stranka in muslimani imajo v svojih programih jasno izraženo načelo, da so za monarhijo in za decentralistično državo in samo nagajivost je, če se Radičeve republikanstvo izrablja kot izgovor za izvedbo centralizma, ko je vendar znano, da je baš centralizem rodil republikanstvo in je Radič že večkrat ponujal roko, da se najde izhod za republikansko ustavo in za monarhistično obliko države.

Radičeva poročila. Radič pridno poroča v Zagreb o svojem delovanju. V zadnjem pismu opisuje sestanke, ki jih je imel prve dni tega mesca z različnimi angleškimi politiki in javnimi delavci. Navaja tudi članek svojega prijatelja Henryja W. Nevinsona in pravi, da je ta članek napravil velik vtis na zunanje ministrstvo v Beogradu. Sestanki s politiki so napravili tudi vtis na angleško zunanje ministrstvo. Radič navaja dalje doslej izišle članke o njegovem dosedanjem delovanju v Londonu. Radič poroča, da so ga nekateri politiki delavske stranke vprašali, če hoče, da bi delavska stranka v an-

gleškem parlamentu izvedla akcijo v svrhu agitacije za njegov pacifistični program na Jadranu in Balkanu. Radič je na to pristal. Dalje poroča Radič, da je časnik »Times« poslal v Belgrad posebnega dopisnika, da se informira o faktučnem stanju stvari in da so »Times« od 28. avgusta priobčile iz Beograda dopis, v katerem se dopisnik postavlja na hrvatsko stran in zagovarja federalizem proti centralizmu. Končno poroča Radič, da ne bo prej zapustil Londona, dokler ne bo ustvaril zvez e še z onimi politiki, s katerimi doslej še ni prišel v stik.

Novo smer nemške politike v Jugoslaviji priporoča »Christliche Volkszeitung«, ki izhaja v Osijeku. Ta list priporoča nemški stranki, da spremeni svojo politiko ter se pridruži proticentralistični opoziciji, radikalne stranke, ki svojih obljub ne drži, pa naj ne podpira več.

Reško vprašanje. Beograjski listi vedo povedati, da bo Francija za nas posredovala v reškem vprašanju. Na sestanku med Pašičem in Poincarejem se je vršil razgovor tudi o reškem vprašanju. Poincare je bil v skrbeh za rezultat teh pogajanj, vendar se je pomiril, ko mu je Pašić izjavil, da bo skušal, preden se posluži arbitraže, da pride do direktnega sporazuma. Pašić je povdaril, da ne more pristati na nobeno rešitev reškega vprašanja, ki bi kršila suvereniteto reške države in katera nam ne bi garantirala popolne nedotakljivosti našega ozemlja vključivši Baroš in Delto, ki nam pripadajo po rapalski pogodbi. Poincare je ponudil Pašiču svoje posredovanje v Rimu, da se doseže sporazum. Naša vlada je bila o tem obveščena. To vse se malo čudno vjema z dejstvom, da je Francija v grško-italijanskem sporu na italijanski strani, sploh pa se iz Beograda glede Reke pošiljajo čudna poročila v svet. Danes pogajanja, jutri prelom, danes ugodno, jutri vse izgubljeno in tako gre v brzem teku naprej. V javnost so pa prišle tudi vesti, da je Italija Baroš in Delto nam že prepustila, Reko pa vzela pod upravo paritetne komisije in da je naša delegacija na to pristala.

Po svetu.

Razmejitve v Albaniji. Dunajski in italijanski listi poročajo iz Valone, da so jugoslovanski delegati pri razmejitveni komisiji nujno naprosili komisiji prideljenega francoskega častnika, naj odloži razmejitve v okolici Skadra, ker Črnogorci ne bodo dovolili, da dobi Albanija tisto ozemlje. Jugoslovanska vlada bi v nasprotnem slučaju morala izjaviti, da ne more jamčiti za telesno varnost francoske komisije. Ta korak je izzval v Tirani in v Skadru velikansko senzacijo. Boje se, da bi Srbi ne uprizorili kakega koraka, ki bi položaj popolnoma izpremenil.

Grško-italijanski spor. Italijani so zasedli še celo vrsto otokov okrog Krfa, kakor: Paksoš, Antipaksoš, Samotrake, Fano in Merleri z izgovorom, da je to potrebno za zunanjo obrambo črto Krfa in pa zato, ker so na teh otokih studenci, ki jih na Krfu ni. Pred mednarodnim forumom se spor še ni razčistil. Francija ima svoje posebno stališče, da ne odbije Italije, ki jo v svoji diplomatski tekmi z Anglijo nujno rabi. V Društvu narodov sta dve struji, angleška in francoska. Italija se s tem seveda okorišča, da rešitev zavleče, kar se da in si izvojuje kakšne protikoncesije za to, da spor z Grčijo likvidira. Vendar pa se zdi, da Italija ne bo uspela, ker Anglija ne odneha in okupacije Krfa ne bo trpela. Ves spor je dobil značaj borbe med Italijo in Anglijo, ki Italiji gotovo ne bo prinesla koristi. Veleposlaniška konferenca se bavi z modalitetami preiskovalne komisije ter vprašanjem zadoščenja, ki ga ima Grčija dati Italiji. Posvetovanja se nadaljujejo.

Odločnost male antante. Angleški listi pišejo o solidarnosti in odločnosti male antante v italijansko-grškem sporu. Baje je mala antanta izjavila Franciji in zaveznikom sledeče: 1. da bo izstopila iz Zveze narodov, ako ta ne stori svoje dolžnosti v pogledu zavzetja Krfa in da bo v bodoče odbila jurisdikcijo velesil, če bi te dovolile, da se interesi malih narodov tako omalovažujejo; 2. da bo mala antanta mobilizirala, če se Italija odloči za kako nadaljno okupacijo.

Nova smer nemške politike. Nove zunanje politične smernice, katere je napovedal nemški kancler dr. Stresemann v svojem govoru v Stuttgartu, so predmet prav živahne diskusije v nemškem časopisju. Novi kurs nemške vlade odobravata poleg nemške ljudske stranke, kateri kancler pripada, socialna demokracija in centrum ter demokratske stranke, dočim vzbuja pomisleke samo med nemškimi nacionalci, sploh med šovinističnimi skupinami. Glasilo nemškega centra formulira dr. Stresemannovo stališče tako-le: Francija naj opusti vsakršne aneksionistične namene ter naj ne podpira odcepljavalnih teženj v Porenju, zato pa je Nemčija pripravljena v svrhu garancije za odplačilo vojne odškodnine Franciji zastaviti vse nemško nacionalno premoženje, oziroma dohodke nemške privatne industrije. To bi imelo za posledico tesno gospodarsko sodelovanje

med Francijo in Nemčijo, kar bi seveda bilo ogromnega mednarodnega političnega pomena. Nemški nacionalci očitajo kanclerju, da se je s tem odvrnil od Anglije. Toda na merodajnem mestu v Berlinu izjavljajo, da Anglija Nemčiji faktično v poruhrskem vprašanju ni nič pomagala in da je bilo to vprašanje zanjo le objekt diplomatičnega trgovanja s Francijo za druge interese svetovne politike. Zato bi Nemčija ničesar ne izgubila, ako bi angleške platonične obljube pustila v nemar. Sicer pa ni res, da kancler smatra reparacijsko vprašanje za izključno nemško-francosko zadevo, ampak je slejkoprej mnenja, da je to internacionalni problem, ki se ima internacionalno med vsemi upniki in dolžnikom rešiti. Najboljša pot k temu pa je brez dvoma direktni francosko-nemški sporazum. — V finančnem in gospodarskem oziru hoče nemška vlada za največjo rigoroznostjo postopati. Uvedena bo finančna diktatura štirih članov, ki bi imeli izvanredno oblast. Proti špekulantom z devizami bi se uporabljala tudi smrtna kazen. V diktatorskem kolegiju bi bili: kancler dr. Stresemann, finančni minister Hilferding, dr. Wirth in državni tajnik Hirsch.

Občinske volitve na Češkem se vrše okoli polovice septembra. Volijo vse občine naenkrat. Zadnje občinske volitve so se vršile leta 1919. Največ glasov so takrat dobili socijalni demokratje, z njimi agrarna stranka, potem ljudska stranka in na zadnjem mestu nacionalni demokratji. Po narodnosti so dobili Čehi 67.62% glasov, Nemci 31.92%. Sedanja volilna kampanja se vrši mirno, v mnogih občinah, kjer se je dosegel med kandidati listami kompromis, se volitve sploh ne bodo vršile, ampak se bodo občinski svetovalci kar proglasili. Taki kompromisi so se dosegli celo med Čehi in Nemci. Vzrok je, da pri letošnjih občinskih volitvah prevladujejo gospodarski interesi nad političnimi in zato se pojavljajo tudi nove volilne skupine na čisto gospodarski podlagi. V Pragi bo 15 kandidatnih list.

Volitve na Irskem. Volitve za irski parlament so končane. Izvoljenih je 153 poslancev. Vladni stranki pripada 63, republikancem 44, delavski stranki 15, agrarcem 15, neodvisnežem 16 poslancev. Ker republikanci nočejo položiti predpisane prisege, je skoro gotovo, da se bodo od Dail Eireanna absentirali in da bo vlada imela nad ostalimi opozicijskimi strankami 17 glasov večine. Število republikanskih poslancev, ki so nasprotniki irsko-angleške pogodbe in sporazuma, je jako znatno in vsled najostrejšje opozicije, ki jo vodi republikanska skupina, še dolgo ne bo prišla Irsko do miru in do konsolidacije.

Opazovališče za ljudsko prosveto. Ruska vlada veliko dela na polju prosvete. Ustanovila je vse polno delavskih fakultet, to je triletnih kurzov, ki jih lahko poseca vsak na državne stroške. V Moskvi se je sedaj ustanovilo poizkusno opazovališče za ljudsko prosveto. Njegov delovni program je jako obširen in obsega med drugim ustanovitve avioh boljših metod za kulturno delo, razjasnitev zveze med posameznimi panogami kulturnega dela, iskanje najbolj smotru primernih organizacij za prosvetno delovanje med ljudstvom itd. Velika važnost se poleg umske in estetske kulture polaga na socialno kulturo, koje svrha je, da se ljudstvo navadi na iniciativno in kolektivno delo. Opazovališče ima seveda tudi šolsko sekcijo, ki išče najprimernejšega tipa za osnovno šolo, ker je tradicionalni tip dokazal, da se je popolnoma preživel. Splošno je zdaj v sovjetski Rusiji uvedena enotna sedemrazredna delovna šola.

Mednarodni položaj Japonske kot velesile je vsled strahotne potresne katastrofe jako ogrožen. Treba je pomisliti, da je katastrofa popolnoma uničila rezidenco države in njeno poglavitno trgovinsko mesto, vse največje industrijske naprave, banke in celo del trgovskega ter vojnega brodogoja, ako so tozadevna poročila resnična. Ceni se, da bodo obnovitvena dela zahtevala veliko svoto dveh milijard angleških funtov šterlingov. Materialna škoda znaša samo v Tokiu in Jokohami nad 200 milijonov funtov šterlingov. Vsled lakote, draginje in prenehanja funkcijoniranja mnogih oblastev je nastopila v opustošenih krajih anarhija. Nova vlada je postavljena pred ogromne naloge. Bati se je, da izrabijo ta položaj sosedi Japonske, da se otresejo njenega vpliva, pred vsem Rusija in Kitajska. Rusija, ki se je pravkar z Japonsko pogajala radi Sahalina in drugih perečih tihomorskih problemov, ima sedaj napram Japonski čisto drugo stališče nego doslej. Koreja utegne poizkusiti otrestiti s sebe japonski jarem in bo imela na svoji strani Rusijo, ki davno teži za tem, da Korejo od Japonske odtrga. V nevarnosti so tudi interesi Japonske na Kitajskem. Sploh je potresna katastrofa po mnenju mnogih Japonsko izbrisala iz liste velesil.

Vlada in vojne žrtve

Socialna politika današnjega režima je čisto enostavna in obstoji v tem, da izjemni zakoni ščitijo velekapital, da se podjetja militarizirajo, delavci zapirajo ter vsi protesti in kliči iz lakote in obupa proglašajo za politično in antidržavno zločinstvo. Nikdar in nikjer ne nastopi vlada kot oblast, ki ji je poverjena skrb za splošni blagor vseh koristnih članov človeške družbe, pač pa kaže svojo oblast v tem, da z bajoneti potlači vsako samoohranilno gibanje socialno zatiranih in da z raznimi odloki še to odpravlja, kar je od poprej dobrega in koristnega ostalo v socialnem pogledu.

To se vidi tudi v invalidskem vprašanju in izvršni odbor Udruga vojnih invalidov kraljevine SHS v Ljubljani je kot predstavnik vojnih žrtv Slovenije ob današnjih prilikah dobil utis, da se ne more tako nesposobno invalidskega vprašanja in moči izvesti kot so

odgovornosti za posledice, ki bi znale pri takem postopanju nastati.

Noče biti odgovoren za to, da je držal maso svojih prepotrebnih članov pomirljivo disciplinirano v organizaciji, od katere vse pričakuje zaslombe. Predstavniki udruženja ne morejo več gledati in prenašati očitanja članov, za delovanje onih, ki hočejo deliti mesto pomoči, zlo. Te dni je poslal vladi spomenico, v kateri navaja:

Pri pokrajinski upravi imamo invalidski odsek, ki je edini činitelj in izvrševatelj vsega prava invalidov, vdov in sirot. Isti se namerava likvidirati in sicer na ta način, da se hoče reducirati skoro vse uradništvo, posamezne agende pa opustiti, oziroma jih prenesti na druge oblasti.

Bilo je toliko muke, da se je vpostavil in oživotvoril ta odsek in izpopolnil tako, da vrši vse posle z vojnimi žrtvami po današnjem zakonu. Izvršuje statistiko, likvidacijo in nakazovanje pokojnin, skrbi za učenje, upravlja zavode in domove, v splošnem peča se izključno z vprašanjem vojnih žrtv.

Zapreke pri vsem tem dobro zamišljenem in organiziranem delu bi ne bilo, ako bi se centralna vlada brigala za dovoljena sredstva.

Poskrbljeno je bilo v Sloveniji za dobro invalidsko upravo, po zaslugi nekaterih izkušenih uradnikov, ki so znali vse to organizirati.

Pred kratkim pa se je pričela ta uprava zelo krhasti z različnimi neumestnimi centralnimi odredbami, ki pobijajo vsako pošteno delo in so za tukajšnje razmere popolnoma neizvedljive.

Po zakonu o dvanaajstih je pričel odstopati invalidski odsek vse nerešene akte o pokojninah rednemu sodišču. Ne da bi se to pustilo invalidskemu odseku, ki je dokaj točno vršil ta posel, ali pa da bi se ustanovilo za presojo pokojnin posebno invalidsko sodišče, akti se odstopajo rednemu sodišču, ki pri nas nima nobenega stika z invalidskim vprašanjem. Pri nas so sodišča namenjena popolnoma za druge zadeve, kakor za invalidsko vprašanje, ki je popolnoma politično-pravnega značaja. Danes leži pri rednem sodišču v Ljubljani že nad 300 nerešenih aktov za invalidske pokojnine in jih nihče ne pogleda, ker po pokrajinskih zakonih in pri naših razmerah nima sodišče z njimi nič opraviti, zato se tega dela najbrž ne bo lotilo.

Po zakonu o dvanaajstih je tudi odredjeno, da se morajo sploh vsi invalidski osebni akti poslati ministrstvu za socialno politiko v Beograd.

Ako se bodo stekali skupaj vsi akti iz cele kraljevine v ministrstvu, bo moral biti tam tak arhiv, da ga nihče ne bo mogel držati v evidenci in ga pregledati. Nastal bo kaos, v katerem se bodo izgubljali posamezni važni dokumenti.

Najbolj značilno za našo bodočnost ter kako se misli reševati invalidsko vprašanje, je dejstvo, ki se je pokazalo pretekli teden, ko je inšpiciral v Ljubljani ustanove ministrstva za socialno politiko neki gospod načelnik, ki se je po informacijah invalidov izjavil:

a) da je invalidski dom nepotreben in se naj ukine;

b) da se protezna delavnica ukine in priklupi ortopedičnemu zavodu v Beogradu;

c) da se invalidski odsek sploh na 4—5 zaposlenih moči reducira;

d) da naj redukcijska komisija reducira vsaj eno tretino invalidov, vdov in sirot.

Vse te izjave, ako bi se udele, bi uničile sploh vse in na mah ukinile vso preskrbo. Po tem bi ne mogli govoriti sploh o nobenem vprašanju in preskrbi več.

Kam naj gre brez sredstev invalid, da se izuči, ako ne bo invalidskega doma?

Ali naj se invalid vozi v Beograd, da mu umerijo protezo? Ali bo to za državo ceneje in prikladnejše? Ako bo komisija za reduciranje invalidov odbila eno tretino, ali je gotovo, da bodo isti sami neinvalidi? Mislimo, da se nikakor ne more preliminirati kar število, ki mora brezpogojno odleteti, pa tudi ako so zares invalidi med njimi. Ne gre tukaj za sredstva, ker se lahko uredi, da dobijo težki invalidi večjo, polni invalidi manjšo in polinvalidi po potrebi še manjšo državno preskrbo ali odškodnino. Pošten zakon to lahko brez vsake poprejšnje redukcije regulira, samo ako se hoče in je dobra volja.

Invalidska oblastva se ne smejo nič reducirati; ker je v interesu invalidov, da imajo dobro upravo.

Kaj naj naredi urad s par uradniki, ako ni moči na razpolago? Invalidski odsek v Ljubljani naj ostane nespremenjen v istem obsegu kot je zdaj. Zato plačuje narod davek, da se črpajo sredstva v prvi vrsti za dobro upravo.

Vsi invalidski zavodi morajo ostati v dosedanjem obsegu, ker jih tudi nov načrt zakona predvideva. Otvorijo pa naj se še novi zavodi, ker ako primerjamo z razmerami v drugih državah, jih imamo pri nas zelo malo. Pa še ti so tako slabi, ker tiče navadno v razdrpanih barakah, ki niso za človeško bivališče. Ako država vrši redukcijo državnih nameščenecv, kar se čuje danes ravno pri ministrstvu za socialno politiko, naj gleda, da spoštuje prvenstveno pravo vojnih žrtv v službah. Kam naj gre pohabljen invalid brez uda, ako ga država vrže sama na cesto? Kdo od privatnikov naj ga potem vzame, ako ga država, ki mu je dolžna nuditi pomoč in zaščito, sama izbací? Ali mu ni za obupati, ako mora še zdrav človek, ki je izbačen iz državne službe, trpeti take udarce vsled takega splošnega prizmanega nesocialnega dejanja, ki se udeležuje ravno s temi redukcijami činovnikov.

Hočemo, da se vpostavi normalen red in stanje, ki bi ne vmenirjalo tudi še peto leto obstoja naše takolpe države, stvarjene na tolikem trpljenju.

Dajte nam kar nam gre, ne jemajte nam pa tega, kar že imamo in smo si težko priborili.

Že tolikokrat smo povedali in pokazali, kaj je treba storiti, da bo vprašanje vojnih žrtv razmeram primereno človečansko urejeno. Ne čuje se nas, ni odmeval!

Ta spomenica naj bo zelo resen apel, ker ob sedanjih razmerah in pri bodočih predznakih vidimo skrajno nesocialen konec.

Tako spomenica slovenskih invalidov. Naši poslanci bodo zvesto podpirali vojne žrtve v obupni borbi za obstanek, ni pa pričakovati prave rešitve invalidskega vprašanja, dokler bo trajal ta režim, ki ne pozna socialne morale in ki tudi do mrtvih vojnih žrtv nima nobene pijetete. Ta bi bila brez vseh stroškov, a Beograd je ne zmore, kakor se vidi iz naslednjega:

Napram prečnom kaže vlada vedno na junaštvo srbskega vojaka v boju za osvobojenje ter se sklicuje na stotisočere žrtve širom različnih bojnih poljan. Da so to prazne fraze, vidimo celo iz beograjskega «Balkan», ki poroča, da vlada v petih letih ni našla časa, da bi se pobrigala za zapuščeno srbskih vojakov, ki so popadali po francoskih frontah. Francoska vlada je vse: denar, spomine, pisma in drugo zbrala ter poslala v Jugoslavijo. Pošiljatev je sprejela generalna carinska direkcija ter pozvala vojno ministrstvo, naj jo dvigne. Vojno ministrstvo se za to ni zmenilo in sedaj še vedno ležijo stvari na carini ter se obremenjujejo z ležarino. Sedaj hočejo vse prodati na dražbi in tako bodo spomini padlih junakov prišli v roke starinarjev in ne sorodnikov, ki bi radi častili spomin svojih dragih. Take in podobne stvari drastično osvetljujejo ves izvor tragedije jugoslovanskih vojnih žrtv.

Dnevne novice.

Shodi poslanca Žebota so se vršili 8. septembra pri Sv. Križu nad Mariborom pod predsedstvom veleposestnika Ivana Hlebič, dne 9. t. m. pri Sv. Juriju ob Pesnici pod predsedstvom župnika Spindlerja. Isti dan popoldne pa je bilo gospodarsko zborovanje pri gornji Sv. Kungoti združeno z ustanovnim zborom kmetijske podružnice. Zboru je predsedoval kmet Kaiser. Za predsednika podružnice je bil izvoljen ugledni župan Gamser. Na vseh shodih se je ljudstvo enodušno izjavilo za politiko Jugoslovanskega kluba.

Ukinitev oddelka za socialno politiko. Šef socialne politike v Ljubljani dr. Goršič je pred nekaj dnevi prav hladnokrvno obvestil nastavljenca, da bodo radi razpusta oddelka reducirani. Od oddelka naj bi ostal le majhen, brezpomemben rudiment pod načelstvom dr. Goršiča. Bistvo tega ostanka bi tvoril stanovanjski senat in upravna komisija za vračajoče se vojake. Za ta posel dobiva dr. Goršič že sedaj mesečno nagrado od 10.000 K. Dolžnost pokrajinske uprave je, da ukinitve oddelka za socialno politiko prepreči. Kaj je pokrajinska uprava dosedaj v tem pogledu storila, nam ni znano. Vemo pa dobro, da šef socialne politike dr. Goršič hiti z razdiralnim delom in vse pripravlja za takojšnjo ukinitve. Mož, ki bi se moral že vsled svojega mesta, ki ga zavzema, takemu početju upreti ali vsaj vse mogoče faktorje poklicati na pomoč, da se ukinitve oddelka in nepravočasna redukcija prepreči, jo sam pospešuje in meče 52 uslužbencev «na polje». Kaj takega more le človek z značajem, kakoršnega je pokazala tekoča kazenska pravda proti invalidom, človek brez vsakega socialnega čuta. Naj njega reducirajo in vrnejo nazaj k sodni upravi. S tako redukcijo se ne bi zgodila nobena krivica in uprava bi si še to prihranila, kar je dr. Goršiča privleklo v socialni oddelek.

Amnestija. Povodom prestolonaslednikovega rojstva izide amnestijski ukaz, ki je obširen ter vsebuje pet členov. Amnestirani niso oni, ki so kaznovani po zakonu o zaščiti države, uradniki, ki so sprejemali podkupnino in poneverjali, nadalje oni, ki so kaznovani radi špekulacije, navijalci in podobni. Nekaterim se odpušča kazen v celoti, nekaterim le deloma. Oproščajo se tudi mladoletni, ne amnestirajo se pa oni, ki so zbežali ali ki so bili in contumaciam obsojeni. Odpušča se tudi nošenje okov v Srbiji in Črnigori. Smrtna kazen se odpusti Antonu Kapelaku in Alojziju Polaku, ki sta bila radi razbojništva obsojena na smrt.

Uboj policijskega organa v Zagrebu. Na večer prestolonaslednikovega rojstva je bil po Zagrebu obhod z vojaško godbo, kateremu so se priključili orjunaši, ki so po svoji navadi razne živijo-klice združevali tudi s psovkami na Radiča ter tako izzvali hrvatske omladince, da so odgovarjali. V gornji Illici je nastopila tudi policija in ko je policijski kontrolor Mile Galović nekega hrvatskega omladinca aretiraj, je nastal pretep in v gruči se je aretiranec iztrgal in izgubil, policijski kontrolor je pa dobil v pleča dva smrtonosna revolverska strela. Ranjena sta tudi dva člana in sicer en moški in ena ženska od neke privatne godbe, ki sta iz gostilne slučajno prišla na mesto spopada. Morilca niso dobili, aretirali so pa več hrvatskih omladincev.

Doli z orožjem! Ko je zadnjič pri demonstracijah in manifestacijah v Zagrebu padel policijski organ, so oblasti razpisale nagrado 40.000 kron na morilčovo glavo in izvršile so se mnogoštevilne aretacije. — Policist pa ni prva žrtev v Zagrebu, pač pa prva, radi katere se toliko ljudi aretirajo in z nagradami zasleduje morilec. Pošteni in trezni krogi obsojajo vsako prelivanje krvi in vsak uboj. Zagrebški «Jutarnji list» je napisal med drugim tudi sledeče: Pri prvih strelah, ki so padli iz vrst neodgovorne ter često nepremišljene in za afekte dostopne mladeži, smo opozarjali, da Zagreb in albanska selendra, kjer vlada pravica krvine osvete, in da bi bilo škodljivo in pogubno v našem milicu oživljati te ostanke srednjeveške pravde.

ko je itak že dovolj dokazov, da primanjkuje na redu, miru in zakonu. Padel je mladi Arnold, reden mir je bil porušen po kulturno zaostalem službenem organu, padel je Rožič in zločinci se niso mogli izslediti, da se zadosti pravici in zakonu. Na naših ulicah se je streljalo dalje, akcije so se vršile in orožje se je dajalo v roke onih, ki že v naprej ne znajo preceniti dalekosežnosti svojih dejanj. In zgodilo se je, česar smo se bali. Ulica, ta najnevarnejši in najneorganiziranejši element, je posegla po orožju. Zadnji čas je, da se obsodi morilec Arnolda, da se najdejo morilci Rožiča in zadnji čas je, da se z enako mero prepreči roba orožja na eni, drugi in tretji strani. Dolžnost je, obsoditi vsako uporabo orožja v političnem boju ter zasledovati vse, ki se lotijo orožja, na enak način pa najsi bodo Srbi, Hrvati ali Slovenci v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, ker mi zahtevamo mir, napredek in pravico, kot temelje državljske družbe.

Ptujska nemškutarija. Pred in med vojno so bili ptujski nemškutarji najbolj predrzni, divjaški, naravnost besni. Ne samo s hujškarijo, z lažmi in obrekovanji, ampak tudi s palicami, kamenjem, bikovkami itd. so napadali zavedne narodnjake. Vsem nam je še dobro v spominu, kako so zverinsko divjali v začetku vojske, kako so mučili rajnega takratnega kaplana v St. Vidu Petra Žirovnika, kako so grozili z vislicami in poboji, kakor zverina so hlepeli po človeški krvi. Mislili smo, da jih je svetovna vojska kaj naučila, da jim je padec njihovega nadboga nemškega cesarja Viljema pokazal, da Bog ne pusti rasti dreves do neba, a zdaj se vidi, da je niso nič naučili, stara mrznja do slovenskega ljudstva je zopet oživila. V zadnjem času so začeli zopet prav izzivalno nemško govoriti. Ze se pripravljajo za občinske volitve, pravijo, da so že dobro pripravljeni in da bodo dobili občino v svoje roke. Pritiskajo na obrtnike. Kako nesramno predrzni so, kaže dejstvo, da so ptujski nemškutarji zahtevali od vojaške oblasti, da mora prepovedati vojakom, kadar skozi mesto korakajo, peti. Njihova nemškutarska ušesa namreč ne morejo prenašati narodnih pesmi naših vojakov. Ko pa so nekaj tulili po mestu svojo izdajalsko »Die Wacht am Rhein« cesarju Viljemu na čast, pa je bilo dobro, jih to petje ni vznemirjalo. Samo petje jugoslovanskih pesmi jim je zopetno. To je zelo značilno za ptujsko nemškutarijo, vidi se, da ji je greben zrastel. Seveda se vojaška oblast na to predrzno zahtevo ni ozirala. Od te oblasti so zahtevali tudi, da naj nastopi z vojaštvom proti Slovincem, a so dobili odgovor: Naši vojaki ne bodo streljali na Slovence! Mi opozarjamo nemškutarje, da ni več nemški krvoločnež Vili, ki je v svojem napuhu povzročil svetovno vojsko in ki ga je Bog ponižal, gospodar v naših krajih, ampak da hoče biti tukaj gospodar slovensko ljudstvo. Mi tega ne pravimo iz sovraštva do vas, ampak iz prijateljstva vas opominjamo, da se ne date nahujskati od lakomnih in častihlepnih hujškačev k sovražnosti do slovenskega ljudstva, ki hoče z vsemi v miru in zjastopnosti živeti, ki pa bo tudi vedelo svoje pravice braniti in obračunati s tistimi, ki hočejo zopet narodnost nemir in prepri sejati. Če bote prepri sejali, bote vihar želi! Slovensko ljudstvo je pokazalo pravilnost in dobro sosedstvo, vi nemškutarji pa nastopate zdaj kakor jež, ki ga je lisica iz dobrodušnosti spustila v svoj stan. Če se vi niste od svetovne vojske nič naučili, bomo vas morali v bolj strogo šolo vzeti. Ali vam ni znano, kako se godi Slovincem na Koroškem v N. Avstriji? — Opravki me zanesejo v razne kraje. A toliko nemškutarjenja kakor v Ptuj ne slišim skoro nikjer. Prepričal pa sem se, da se tega nemškutarjenja udeležujejo prav pridno demokratski advokati, zdravniki itd., ki kaj radi po nepotrebnem nemški občujejo s nemškutarji, njihove gospe pa, ki hočejo za narodne veljati, pa skoro samo nemško klepečejo, da se kmetsko ljudstvo zelo zgraža nad tem.

Poroka v Slovenjgradcu. Dne 19. avgusta 1923 poročila se je tukaj mestni tajnik, organist in duša vsega družabnega življenja gospod Alojzij Krajnc z gospodično Štefko Skribe. Na predvečer mu je priredilo slovenjgraško pevsko društvo (kojega soustanovnik in vodja je imenovan) podoknico in na to poslovljni fantovski večer v Gaškovski gostilni. Koliko zaslug ima gospod Krajnc na pevskem polju, vedo povedati vsi oni, ki zahajajo v slovenjgraško mestno cerkev in k raznim tukajšnjim društvenim prireditvam. Zato mu ob nastopu novega stanu najiskrenejše čestitamo!

Nezgoda umetnika Meštroviča. Naš slavniki kipar Ivan Meštrovič se je v svojem atelirju v Zagrebu pomeril in si zlomil roko med zapajanjem v komolcem. Nesrečo sta pravzaprav povzročili dve lastovici, ki sta prileteli v umetnikov atelje skozi okno, katerega pa niste mogli več pogoditi, da zopet pridete na prosto, ampak sta se vedno zaletavali v stekleni strop atelirja. Umetnik se je povspel na lestvici pod strop, da odpre tino, skozi katero bi lastovici lahko izleteli, toda pri tem delu se mu je lestva izpodmeknila ter je padel nekaj metrov globoko; pri padcu si je zlomil roko, tako da ne bo mogel več mesecev delati.

Preteze za novo preganjanje komunistov. Po manifestaciji delavstva ob vrnitvi bivših komunističnih poslancev Filipoviča, Čopiča in Kovačevića v Beogradu je bilo aretiranih 78 oseb, ki so kolikor toliko znane iz komunističnega pokreta. Stlačili so jih v zapore in par dni se za zapre nihče ni brigal, ker so bile svečanosti povodom prestolonaslednikovega rojstva. Pozneje so nekatere izpustili, druge globili, trideset jih pa mislijo obtožiti kar po treh paragrafih zakona o zaščiti države. Med temi je več mladih inteligentov, javnih delavcev in novinarjev. Vlada, ki trpi vse mogoče demonstracije in manifestacije najkrmnejših elementov, ki prelivajo kri ter uničujejo tujo lastnino, hoče mamo delavsko pozdravno manifestacijo zopet razbiti z valike procepe in pograne.

Hajduški problem. Šef »javne bezbednosti« ali varnosti Žika Lazić v Beogradu piše lepe članke in daje še lepše izjave o uvajanju javne varnosti in reda po južnih krajih ter o akciji proti hajdukum, a po samem Beogradu mu tega več ne verjamejo in sedaj se čita po raznih listih, da šef Lazić razmer v južnih krajih sploh ne pozna in da se še nobena akcija, ki se je res začela in ni zlagana, ni posrečila. O hajduškem problemu je po beograjskih listih zadnji čas vse polno člankov; ene piše Lazić, drugi pa raznovrstni dopisniki iz juga. Eni vedo povedati, kako dobro so organizirani bolgarski komiti po Makedoniji, drugi grajajo naše oblasti, ki so s korupcijo že toliko ljudi podale med hajduke, tretji pa priporočajo, naj bi se hajduštvo pobijalo s kontrahajduštvom.

Krvoprelitje v Prijedoru. Ko so v petek prijedorski muslimani v svoji džamiji imeli molitev za novorojenega prestolonaslednika, je navalilo kakih 50 Srbov na hišo nekega Abdagića v bližini džamije. Najprej so zahtevali, naj odstrani državno zastavo ter razobesi srbsko. Ko je pod silo in terorjem to tudi storil, so še naprej razgrajali, močno poškodovali njegovo hišo ter končno začeli razbijati po muslimanskem svetišču. Muslimani so privreli iz džamije ter se branili pred divjaškim napadom. Razvil se je večeren krvav boj, ki je tirjal od obeh strani več težko in okrog 50 lahko ranjenih žrtev. Srbske napadalce je vodil uradnik Srbske banke. Policija ni mogla ali ni hotela miriti, vojaška asistencija iz Banjaluke je pa prišla prepozno. Zapri so krajevnega predsednika jugoslovanske muslimanske organizacije, od Srbov pa nikogar.

Divjaštvo beograjskega uradnika. Pred nekoliko dnevi se je dogradil v Beogradu škandalozen slučaj. Neka gospica iz Gradiške se je pripeljala po privatnih opravkih v Beograd. Ko se je vračala na beograjski kolodvor, je naletela na človeka, ki jo je ustavil in se ji predstavil kot detektiv železniške policije. Izpraševal jo je: kaj da je kam potuje, zakaj je došla v Beograd in prešofal ji je vse dokumente. Nato jej je pa rekel, da jo aretira, ker je pristašinja Radića in je ravno ona pomagala Radiću na pobegu. Odvedel jo v zagrebški vlak, da bi jo tamkaj zaslusal. Ko sta bila sama v vagonu, jo je hotel posiliti, a ko mu je grozila s krikom, jo je oropal, nakita in dragocenosti, ki jih je imela seboj in nato pobegnil. Policiji se je posrečilo uloviti tega lopova, ki je uradnik brodskega sindikata in ne detektiv. Nad ravno opisan slučajem se zgraža celo beograjsko časopisje.

Strašna nesreča. V Beogradu je tovarna za vlivanje železa. V prostorih te tovarne se je zgodila minuli petek zelo velika nesreča. Na doslej nepojasnen način je udrla raztopljeno železo iz glavne peči in preplavilo li varno. Zareča železna masa je zgrabila šest delavcev, ki so postali pri priči smrtni žrtev, več drugih pa je bilo težko in lahko ranjenih. Vzroka nezgode še niso dognali.

Tragična smrt bikoborca. Te dni se je zgodil nesrečen slučaj bikoborbe v vasi Moše v Bački. Neki mladenič, ki je bil tudi v Španiji ter tam videl borbo z bikom, je hotel v domačem selu vprizoriti isto predstavo. Sklical je celo vas skupaj, da ga vidi, kako se bo uboril z bikom. Pred gledalce je pripeljal močnega bika, katerega je začel dražiti z nekim rdečim bandercem in z gnojnimi vilami, s katerimi je bika zbadal. S tem je bika tako razdražil, da je planil na svojega mučitelja ter ga nabodel na robove. Nesrečni bikoborec je kmalu nato umrl.

Delovanje črnogorskih razbojnikov. je zelo živahno. Koncem zadnjega meseca je blizu Nikšića pričakalo 30 do 40 oboroženih razbojnikov patruljo, sestojajočo iz 5 orožnikov. Ustrelili so na orožnike iz zasede salvo, ki je usmrtila vseh pet naenkrat. Ta okraj je sploh nesrečen za orožnike. V zadnjem mesecu jih je bilo nič manj nego 15 ubitih. Ni čuda, potem, da zapuščajo službo ter gredo raje za navadne delavce, kakor pa da bi za tako revno plačo dnevno morali zastavljati svoje življenje.

Izkopnine v Solinu. V Solinu blizu Splita so izkopali na privatnem zemljišču zelo lep rimski mozaik. Izkopali in očistili so pet mozaikov, ki so ležali eden vrh drugega. Od vseh petih leg mozaika je najvažnejša in najlepša zgornja. V kotih zgornjega mozaika so figure slonov, v sredini pa je Apolo z lovornjem na glavi in z napol odprtimi usti. Slika Apolona je velika ter ima veliko vrednost kot umetnost in kot starina.

Smrt ubogega bogataša v Ameriki. Nekateri ameriški listi prinašajo poročilo o smrti nekega Petro Vislevica, rodem iz Boke Kotorske, ki je umrl v newjorski bolnici, kakor kak berač, dasi je bil v resnici velik bogataš. Vidović se je pripeljal v Newyork v zelo obnošeni obleki, ter je bil vsled slabe hrane tako oslabil, da se je nezavestno zgrudil na tla. Prepeljan je bil v bolnišnico, kjer je kmalu umrl. Po njegovi smrti so hoteli obnošeno obleko sežgati, toda slučajno so našli zašito v njem celo premoženje. V žepih raztrgane suknje je imel Vidović okrog 100 tisoč dolarjev, deloma v denarju, deloma pa v vrednostnih papirjih. Vstih je bilo tudi mnogo dragocenih draguljev. Iz raznih papirjev so dognali, da je starec imel veliko posestvo v San Franciscu ter več hotelov v zlatokopih na Alaski. Ko so vprašali za informacijo neko banko v San Franciscu, na katero so se vrednostni papirji glasili, je ta odgovorila, da spada Vidović med najbolj spoštovane njene kliente. Pri banki je bila založena tudi njegova oporoka. Po kateri Vidović zapuščaja vsaki osebi iz njegovega rojstnega kraja v Risnu v Boki Kotorski 25 dolarjev, poleg tega pa dobe cerkev in razne šole velike svote dolarjev. Tudi občinski upravi je zapustil toliko, da bi lahko znatno zboljšali davke svojim občanom.

Iz Maribora.

IZPOR V DELAVNICAH JUŽNE ŽELEZNICE V MARIBORU KONČAN

Danes, dne 10. septembra, se je v delavnicah južne železnice na koroškem kolodvoru zopet pričelo z delom. Do danes zjutraj se je javilo za delo nekaj čez 900 delavcev. Okoli 9. ure je stalo pri vstopu v delavnice še nadaljnjih 300-400 mož, ki se še niso hoteli javiti za delo. Sprejeti bodo baje vsi, kakor se nam je zadržilo od strani vodstva delavnic. Taki se je žalostno končala pasivna rezistencija, oziroma izpor delavcev. Od 28. avgusta do danes so delavci izgubili 14 dni, za koje menda ne bodo dobili plače. Govorili moramo ob tej priliki odkrito besedo. Vodstvo delavskega pokreta je bilo žalibog v rokah mladih, nepremišljenih ljudi, koji so že od prvga početka celega gibanja napravili velike taktične napake. Kakor z glavo skozi zid, tako so začeli pokret za zboljšanje položaja delavcev. Nihče od vodji ni ubral one taktike, ki bi vodila do pravih pogajanj; saj se zastopniki nove železniške uprave niti niso hoteli vsled tega razgovarjati z zastopniki delavstva. Borba za kruh, za zboljšanje položaja delavskih trpinov se vodi drugače, pa ne z nepremišljenimi koraki. Da ni bilo poslanca Zebota, ki se je resno zavzel za živje delavskega gibanja, bi iste še danes ječale v podzemskih zaporih dravske vojašnice. In tudi drugi bi že bili vrženi v te smradljive luknje. Obzaluemo, da delavstvo v svojem pravičnem boju za kruh ni uspelo. Nagola mladih vodij celega gibanja je, da sedaj umerijo vse nadaljnje korake tako, da bodo skušali povzročeno škodo popraviti. Uprava železnice mora ugoditi zahtevam delavstva. Ker so upravičeno stopili v pasivno rezistenco, se mora delavcem povrniti plača za vse dni, kar je obrat stal. Glede čezurnega dela stojimo na stališču, da se mora isto odpraviti, ali pa dati priliko za čezurno delo vsem delavcem. Energično ugovarjamo proti vsakim represalijam. Znan protokol se mora uničiti. Organizacije delavstva naj ne odnehajo tudi glede enkratnega nabavnega prispevka. Na drug način je nemogoče delavcem priti iz dolgov. V bodoče pa svetujemo delavskim masam, da pri izbiri voditeljev gleda na to, da dobi rezne, starejše in ugledne vodje, a ne take, ki s svojim nepremišljenim korakom delavski stvari več škodujejo nego koristijo.

Mariborski socialdemokrati! Če še ne poznate svojega voditelja in župana Grčarja, potem si preberite zadnjo »Orjuno« (od sobote). Mi smo nekoč poročali, da Grčar vse svoje govore, ki niso za »Volkstimme« ali za »Socialista«, nosi v druge Hste in sicer rezimske. »Orjuna« pa izrablja to ter nas dolži brez vsakega povoda razžalitve kralja, dočim Grčarja omenja z laskavimi besedami. Socialdemokrati, na eni strani imate A. A., na drug pa Grčarja pohvalno omenjenega v »Orjuni.« Kako se to vjemata? Ali je to hinavščina, ali pa ne vidite, koga imate za župana in prvaka?

Srebrna poroka. V torek, dne 11. septembra, obhajata g. Josip Nekrep, stavbenik, Smetanova ulica, s svojo soprogo Marijo v krogi svojih šestih čilih otrok srebrno poroko. Jubilarntoma, ki uživata vsestransko priljubljenost, želimo iskreno, da bi doživela še tudi zlato poroko zdrava. Za danes jima kličemo: Zivela, še na mnogo let!

Zasedanje mariborske porote. Jesensko porotno zasedanje v Mariboru se prične dne 17. septembra. Kot prva pride na vrsto razprava proti Vidu Kristofci in Alojziju Gašparju radi hudodelstva tatvine. Za 18. september je razpisana razprava proti Janezu Simončiču radi hudodelstva uboja. Pred to porotno zasedanje pride tudi znani tumor soproge ruskega inženirja v Ljubotmeru.

Ostavka sodnika. Ostavko na državno službo je vložil sodnik okrožnega sodišča v Mariboru g. dr. Jereb, ki vstopi v notarsko službo.

Tatvina. Pretečeni teden so neznan zločinci poneli pokradli g. dyornemu svetniku in podpredsedniku okrožnega sodišča Romu vsa zimsko obleko in kožuhovino, ki jo je imel spravljeno na podstrešju svojega stanovanja v Vinarski ulici. G. dyornemu svetniku je povzročena velika škoda. — Dolej so zapri nekega možkega, ki je prodajal par kosov iz pokradene garderobe, izgovarja se pa, da je to kupil v Lipnici.

Orlovski srenja Maribor priredi dne 10. t. m. v Senti lju v Slov. gor. javno telovadbo s sledečim sporetom: ob pol 2h popoldan sprejem gostov iz Maribora na kolodvoru, ob 2h večernice, ob pol 4h javna telovadba s točkami: a) proste vaje članov, b) proste vaje članic, c) proste vaje narasčajo, d) proste vaje gojenk, e) slavnostni govor, f) slovesen sprejem članov odseka St. lju, g) toke vaje članov iz Maribora, h) simbolične vaje članic, i) narodna delovadba. V izhodu slabega vremena se vsi ob istem času telovadna akademija v slovenskem domu. Sodeluje godba katoliške omladine iz Maribora. Vsi prijatelji črlovske misli, kakor mladine spleh, ste iskreno vabljeni! — Odbor.

Mesto učitelja (-ice) na Glasbeni Matici v Mariboru s popolno zaposlenostjo in z značajem stalnosti se razpisuje in se odda s 1. oktobrom t. l. Računa se na prvovrstno, v poučevanju izvežbano moč. Redna, celoletna plača je ista, kakor drž. strokovnih učiteljev (-ic), nakazuje se mesečno vnaprej skozi vse leto; nadure se nagrajuje posebej. Osebné doklade se odmerjajo pogodbeno po draginskih razmerah. Prošnje, opremljene s prepisi izpričeval, naj se pošljejo do 16. t. m. Glasbeni Matici v Mariboru; podrobna pojasnila se dobijo istotam.

Narodno gledališče v Mariboru. Abonement za sezono 1923-24. Uprava narodnega gledališča v Mariboru razpisuje abonement za 15 dramskih in 15 glasbenih

predstav prihodnje sezone. Abonement: Zadnje lože D 2500, sprednje lože D 1750, sedeži v parterju: 1. vrste D 560, 2.—3. vrste D 480, 4.—7. vrste D 320, sedeži na balkonu: 1. vrsta D 480, 2.—3. vrste D 400, 4.—6. vrste D 280. Galerija: 1. vrsta na sredi D 240, 1. vrsta spredaj in 2. vrsta D 160. Abonement se vplača naenkrat pri vpisu ali pa v štirih mesečnih obrokih, začeti pri vpisu ter je med sezono neodpovedljiv. Uradnikom je uprava pripravljena dovoliti tudi letos dopust v podobni meri kot lani, ali samo preko njihovih organizacij, katere se naj blagovolijo takoj obrniti na upravo po informacije. Dosedanjim abonementom ostanejo njihova lastna mesta rezervirana najkasneje do dne 10. septembra ter se naprošajo, da se prigrisajo čimprej pri gledališki blagajni, ki bo sprejemala tudi vse nove abonente od 9. do 12. in od 15. do 17. ure.

Zdravniško društvo v Mariboru ima svojo prihodnjo odborovo sejo v torek, dne 11. t. m., ob 6. uri zvečer, v kolodvorski restavraciji v Mariboru.

P. n. občinstvo se ponovno opozarja, da upravnništvo na vprašanja brez priložene poštnine ne odgovarja.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevod Paulus.

46

Spodaj v veži so jo obdali njeni častivci. Gospa Blakeney ni nikdar stopila v svoj voz, pa da se ne bi zbirale pri vratih trume njenih oboževalcev in se klanjale njeni mameči lepoti.

Preden je stopila v kočijo, je še enkrat ponudila svojo nežno roko Chauvelinu, s tisto ljubko kretnjo otroške zaupljivosti, ki ji je bila tako posebno lastna.

«Dajte mi vsaj nekaj upanja, moj dragi, mali Chauvelin!» je prosila.

Z dovršeno dvorljivostjo se je sklonil nad belo ročico in poljubil drobne prste.

«Prosimo Boga, da se tista nit ne utrga —!» je dejal in zagoneten smehljal mu je igral krog tenkih ust.

Stopil je na stran in njegov lisičji obraz je utonil v množici častivcev in oboževalcev, ki so hoteli, da se ujamejo kak zadnji pogled na dražestno kraljico lepote.

XV.

LJUBEZEN IN PONOS.

V brzem diru so hoteli plemeniti Percyjevi čistokrvneži po gladki cesti proti Richmondu. Pot ni bila dolga, uro ali kaj, če so bili dirkači spočiti in jim je Percy pustil vajeti.

Lepa mesečna noč je bila. Rahel vetrič je hladil Margareti razpaljena lica. Ob cesti se je vila reka kakor srebrna kača in se lesketala v bledih žarpih meseca. Sence košatih hrastov so padale tupatam na cesto, včasih je zavila kočija v temen gozdlič, pa spet planila v mesečno svetlobo.

Kako je ljubila Margareta take vožnje v hladnem nočnem zraku po dolgih, utrudljivih plesih in pojedinah v Londonu! Kako je bila hvaležna Percyju, da jo je po takih večerih povedel v sveži, duhteči Richmond, mesto da bi jo silil prenočiti v zatohlih londonskih stanovanjih! Tudi Percy, to je vedela, je strastno ljubil nočne vožnje, saj je ljubil konje in je bil izvrsten, izkušen vozač.

Danes posebno se je zdelo, da mu sam vrh tiči v prstih. Kakor na perutih, tako je hitel voz po jasni noči. Percy je molčal, trdo predse je strmel in vajeti so mu nalahno visele v finih belih rokav.

Kradoma je pogledala Margareta po njem, druga ni videla ko njegov lep profil in dremavo oko, ki so ga napol pokrivala težke trepalnice.

Čudno resnoba je bil danes njegov obraz. Spominjal jo je tistih srečnih dni, ko jo je oboževal, tistih dni, ko še ni bil sedanji zaspani, leni, izživeti gizdalín, ki se ni briga za drugo ko za karte in pojedine in najnovejše kroje.

Opazovala je njegov profil, krepko začrtano brado, odločne poteze krog njegovih izrazitih ust, nekoliko nizko, pa široko, mogočno vzbočeno čelo — Zares, narova je hotela narediti iz Percyja lepega moža, njegove duševne pomanjkljivosti so bile zgolj krivda njegove uboge, umobolne matere in nesrečnega, potrtega očeta. Nobeden se ni briga za mlado življenje, ki je vzkliklo med njima in že morebiti tedaj, v zgodnji mladosti, zajelo kali poznejšega duševnega razpada.

V njeni duši je zavalovalo prisrčno usmiljenje, nežno pomilovanje za soproga. Usodni, bridki dogodki pravkar preživeli ur so zrahljali njeno itak rahlo srce, čustva so ji silila na površje duše, ki so že dolgo dremala v njej, ki se jih je komaj zavedala.

In vest ji je pravila, da mora potrpeti z moževimi slabostmi. Saj jih ni sam zakrivil! Usoda —! Kako usoda izpremni človeka, to je videla na sami sebi. Če bi ji bil kdo pred par dnevi rekel, naj vohuni med svojimi prijatelji, naj izda poštenega, nedolžnega človeka, — z zaničevanjem bi se bila obrnila v stran od take ponudbe.

In vendar je vse to storila! Ne bo dolgo, pa bo morebiti kriva življenja in kervi plemenitega moža, prav kakor je svojčas s svojo nepredvidnostjo zagrešila smrt markija St. Cyr. Pa tistikrat jo je opravičevala vsaj njena nepredvidnost in nepremišljenost, ni imela namena, ga izdati. To pot pa je premišljeno storila nizkotno dejanje, izdajstvo, in to iz razlogov, da bi jih noben pošten človek ne odobral.

Kako bi jo zaničeval Percy, če bi vedel, kaj je nocoj zagrešila! Prezirala ga je zaradi njegovega bebastega obnašanja in zaradi njegovih razvad, — kako bi jo preziral še le on, ker ni bila dovolj močna, da bi bila ubogala glas vesti in storila, kar je bilo prav, za pravično, sveto stvar —!

Mnogo je imela na vesti, — in vest ji je pravila, da ne sme oponašati možu njegovih slabosti, ker sama ni bila boljša.

Le prenašlo ji je potekla ura v takih mislih in prav težko ji je delo, ko je voz zavil po grajskem parku.

Z nezmotljivo spretnostjo je ustavil Percy svoje štiri konje točno pred vhodom. Vkljub pozni uri se je usulo celo krdo služabnikov krog voza, kakor bi bili iz tal zrastle. Percy je pomagal ženi izstopiti in je dal ljudem naročila.

Margareti se ni mudilo spat. Naredila je par korakov peščenem potu, sanjavo je gledala ven v prelepo mesečno noč.

(Dalje prihodnjič).

Po zunajosti pozna že večina gospodinj testenine «Pekatele». Odločno zavračajo vsake druge, ker so spoznale, da postrežejo ž njimi najbolj svoji družini.

Prava narodna jed so bile že pred vojno testenine «Pekatele» in kakor vse kaže, je kmalu ne bo hiše med našim ljudstvom, kjer jih ne bodo uživali.

Somišljeniki inserirajte!

Širite „Stražo“!

TEČAJI ZA STROJEPISJE IN STENOGRAFIJO, ZASEBNO UČILIŠČE LEGAT, MARIBOR,

(največja strokovna šola za stenotipijo v Jugoslaviji).

Začetek novih tečajev dne 1. oktobra 1923.

Vpisovanja in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100.

Zgodba o nevidnem človeku. V «Straži» je izhajal skozi mesece podlistek pod zaglavjem «Zgodba o nevidnem človeku.» Zgodba je v zelo lepi slovenščini in prevedena iz angleščine in je po svoji vsebini zelo zanimala naše naročnike in čitatelje. Tiskarna si je sedaj preskrbela ponatis te mične zgodbe in je izšla že tudi knjiga, ki se dobi za 7 dinarjev v prodajalni Cirilove tiskarne. Knjigo zelo toplo priporočamo vsem bralnim društvom.

Čevljarski vajenec se sprejme pri čevljarskem mojstru St. Doberšek, Maribor, Slovenska ulica 16. 545

Dve učenci iz meščanske šole se sprejemata na stanovanje in hrano. Betnavska ulica 18, I. nadstropje št. 33. 960

Išče se 50.000 dinarjev posojila na posestvo, prva vknjižba, proti primernim obrestim. Naslov v upravi. 547 2—1.

Foto-atelje

Mirko Japelj, Maribor, Koroška cesta 1

se priporoča za fotografiranje portratov, družinskih slik in skupin, za povečave, industrijske posnetke. Odprto tudi v nedeljah od pol 9. do 12. in od pol 3. do 5. ure.

TOVARNA KANDITOV

FR. ROZMAN

MARIBOR. — ALEKSANDROVA CESTA 57. priporoča

vse vrste kandi (bonbone) po najnižjih brezkonkurenčnih tovarniških cenah!

Zahtevajte cenike!

Telefon 436.

503

Telefon 436

Krompir

za jed, zdrav, zbran brez zemlje, ponuja po najnižjih nevdnih cenah: 538 2—1

Bažant i Kuneš, Daruvar, S.H.S.

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica št. 6, r. z. z. n. z.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti,

po 6%

in stalnejše vloge po dogovoru.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje

Važno za vsacega!

Vseh vrst novo došlo angleško in češko sukno, kakor tudi drugo zimsko manufakturno blago, kupi vsak najbolje in najceneje pri tvrdki

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Bogata izbira!

Cene nizke!